

Mediacija v državah članicah - Poljska

 Izvirna jezikovna različica te strani [\[pl\]](#) je bila pred kratkim spremenjena. To jezikovno različico trenutno prevajajo naši prevajalci.

Spore je bolj kot na sodišču smiselno reševati prek mediacije. Gre za obliko alternativnega reševanja sporov (v nadaljevanju: ARS), s katero mediator pomaga sprtim stranem doseči sporazum. Tako vlada kot pravni strokovnjaki na Poljskem se zavedajo prednosti, ki jih prinaša mediacija.

Na koga se je potrebno obrniti?

Leta 2010 je bila v okviru ministrstva za pravosodje ustanovljena sekcija za mediacijo, ki trenutno deluje znotraj **oddelka za žrtve kaznivih dejanj in spodbujanja mediacije (Wydział ds. Pokrzywdzonych Przeszypstwem i ds. Promocji Mediacji)** v sklopu oddelka za mednarodno sodelovanje in človekove pravice. Osnovne informacije o dejavnostih mediacije so dosegljive na [spletni strani ministrstva za pravosodje \(Ministerstwo Sprawiedliwosci\)](#).

V zadnjih letih je ministrstvo za pravosodje posvečalo posebno pozornost vprašanjem, ki so povezana z razvojem in spodbujanjem mediacije in drugih oblik ARS na Poljskem, ter povečanju učinkovitosti pravosodnega sistema in njegove dostopnosti za državljane.

Leta 2010 je bila na pobudo ministrstva imenovana **mreža koordinatorjev za mediacijo**.

Trenutno deluje 120 koordinatorjev (sodnikov, varstvenih nadzornikov in mediatorjev) na osmih pritožbenih sodiščih, vseh regionalnih sodiščih in na šestih območjih okrajnih sodišč.

Ministrstvo za pravosodje na podlagi spoštovanja mnenj in predlogov sodeluje s **socialnim svetom za alternativno reševanje sporov in konfliktov (Społeczna Rada ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów)** („Svet ARS“ – elektronski naslov: adr_rada@ms.gov.pl), ki igra pomembno vlogo pri spodbujanju mediacije in sodelovanja med vlado, pravosodnim sistemom in okoljskimi mediatorji.

Svet je bil prvič imenovan z odlokom ministra z dne 1. avgusta 2005 kot organ, ki ministru svetuje glede vprašanj o alternativnem reševanju sporov in konfliktov v najširšem smislu. Dosežki prvega mandata sveta vključujejo naslednje dokumente:

- [Kodeks etike poljskih mediatorjev \(Kodeks Etyczny Mediatorów Polskich\)](#) (maj 2008).
- [Standardi poklicnega usposabljanja mediatorjev \(Standardy Szkolenia Mediatorów\)](#) (oktober 2007).
- [Standardi vodenja mediacije in postopkov mediacije \(Standardy Prowadzenia Mediacji i Postępowania Mediacyjnego\)](#) (junij 2006).

Svet ARS je bil za svoj drugi mandat imenovan z odlokom ministra za pravosodje z dne 3. aprila 2009 (spremenjen z odlokom ministra za pravosodje z dne 1. julija 2011). Najpomembnejši dokument, ki ga je Svet sprejel v tem mandatu, je [Vzpostavitev sistemskih sprememb \(Założenia do zmian systemowych\)](#) (marec 2012).

Svet trenutno sestavlja 23 predstavnikov s področja stroke in izkušenih strokovnjakov mediatorjev ter predstavnikov nevladnih organizacij, akademskih ustanov in vladnih oddelkov.

V pristojnosti sveta je predvsem priprava priporočil glede pravil o delovanju nacionalnega sistema alternativnega reševanja sporov in:

- prilagajanje sistema ARS zahtevam zakonodaje EU;
- razvoj enotnega modela mediacije v poljskem pravosodnem sistemu;
- spodbujanje standardov pri postopkih mediacije;

- spodbujanje mehanizmov ARS kot metode reševanja konfliktov med sodniki in zaposlenimi na sodišču, službami kazenskega pregona in državljani;
- ustvarjanje institucionalnega okolja, v katerem se lahko razvijejo posebne oblike ARS;
- priprava drugih projektov, namenjenih razvoju mediacije na Poljskem.

Obstaja tudi veliko število nevladnih organizacij in podjetij, ki igrajo pomembno vlogo pri spodbujanju mediacije in določanju notranjih standardov. Te organizacije določijo svoje standarde glede usposabljanja, zahtev za kandidate, ki želijo postati mediatorji, metod mediacije, etičnih standardov in dobre strokovne prakse. Ta pravila so notranje narave in veljajo le za mediatorje, ki so člani teh organizacij.

Največja združenja so:

- [Poljski center za mediacijo \(Polskie Centrum Mediacji\)](#);
- [Združenje družinskih mediatorjev \(Stowarzyszenie Mediatorów Rodzinnych\)](#);
- Poljsko združenje mediatorjev (Krajowe Stowarzyszenie Mediatorów);
- [Center za mediacijo med partnerji Poljska \(Centrum Mediacji Partners Polska\)](#);
- [Poljsko združenje za arbitražo \(Polskie Stowarzyszenie Sądownictwa Polubownego\)](#);
- Center za mediacijo spodnje Šlezije (Dolnośląski Ośrodek Mediacji).

Poleg tega strokovni organi opravljajo institucionalizirane dejavnosti za spodbujanje mediacije. Te vključujejo:

- [Center za mediacijo pri odvetniški zbornici \(Centrum Mediacyjne przy Naczelnej Radzie Adwokackiej\)](#);
- [Center za gospodarsko mediacijo nacionalnega združenja odvetnikov \(Centrum Mediacji Gospodarczej przy Krajowej Izbie Radców Prawnych\)](#);
- Centri za mediacijo nekaterih regionalnih združenj odvetnikov (Okręgowa Izba Radców Prawnych);
- Centri za mediacijo nekaterih regionalnih svetov notarjev (Okręgowa Rada Notarialna).

Nevladne organizacije v okviru svojih zakonskih obveznosti in univerze imajo lahko sezname stalnih mediatorjev (*stały mediator*). Informacije glede seznamov in centrov imajo predsedniki okrajnih sodišč. Sezname mediatorjev v kazenskih zadevah in zadevah, ki vključujejo mladoletne osebe, posredujejo predsedniki okrajnih sodišč.

Na katerih področjih je mediacija dopustna in/ali se najpogosteje uporablja?

Spori se lahko rešujejo s pomočjo mediacije na številnih področjih. V skladu s poljsko zakonodajo se mediacija lahko uporablja za naslednje zadeve:

- civilne;
- gospodarske;
- zaposlovanja;
- družinske;
- mladoletniške;
- kazenske;
- sodno-upravne.

Podrobne informacije o mediaciji so na voljo v [brošurah in letakih, ki jih pripravlja in deli ministrstvo za pravosodje](#).

Mediacija se danes najbolj pogosto uporablja v kazenskih in civilnih zadevah. V obdobju 2011–2012 je najhitrejše rast zabeležila mediacija pri družinskih in gospodarskih zadevah.

Ali je treba upoštevati posebna pravila?

Mediacija je prostovoljen način reševanja sporov in konfliktov ter se vodi na podlagi:

- sporazuma o mediaciji (**mediacija izven sodišča**);
- odločitve sodišča za napotitev na mediacijo (**sodišču pridružena mediacija**).

Če stranke ne izberejo mediatorja, ima sodišče pravico imenovati mediatorja s seznama oseb, ki imajo ustrezne kvalifikacije. V kazenskih zadevah in zadevah, ki vključujejo mladoletne osebe, sodišče določi mediatorja.

Mediacijo med drugim urejajo zakon o kazenskem in civilnem postopku, zakon o postopku v zadevah, ki vključujejo mladoletne osebe, ter zakon o stroških v civilnih zadevah. Uzakonjeni so bili prav tako instrumenti sekundarne zakonodaje, ki podrobno urejajo postopek mediacije v zvezi s posebnimi vrstami zadev.

V zvezi z **mladoletniki** predpisi urejajo:

- pogoje, ki jih morajo izpolnjevati institucije in osebe, pooblaščenice za vodenje postopkov mediacije;
- prijava institucij in oseb, ki so pooblaščenice za vodenje postopkov mediacije;
- usposabljanje mediatorjev;
- obseg in pogoje o dostopu mediatorjev do spisov;
- obliko in obseg poročila o napredku in izidu postopkov mediacije.

Predpisi o **kazenskih zadevah** določajo:

pogoje, ki jih morajo izpolnjevati institucije in osebe, pooblaščenice za vodenje postopkov mediacije.

- Imenovanje in odpoklic institucij in oseb, pooblaščenih za vodenje postopkov mediacije.
- Obseg in pogoji o dostopu do spisov institucij in oseb, pooblaščenih za vodenje postopkov mediacije.
- Načini in postopki, ki se uporabljajo v postopkih mediacije.

V **družinskih zadevah** veljajo dodatne zahteve za mediatorje v zvezi z njihovo izobrazbo in izkušnjami (psihologija, usposabljanje za učitelje, sociologija in pravo ter praktične spretnosti pri vodenju mediacije v družinskih zadevah).

Izvedbeni predpisi določajo višino honorarja in povračljivih stroškov mediatorjev v civilnih postopkih (glej spodaj – Kolikšni so stroški mediacije?).

Informacije in usposabljanje

Na Poljskem je osnovne informacije o mediaciji mogoče najti na spletni strani [Ministrstva za pravosodje](#), vključno z odlomki iz pravnih instrumentov glede mediacije in mednarodne mediacije ter [dokumenti in priporočili, ki jih je sestavil svet ARS](#), kot tudi elektronskimi različicami posterjev, ki spodbujajo uporabo mediacije. [Objavljajo se prav tako najnovejše informacije o dejavnostih, namenjenih za spodbujanje mediacije](#), ter o dejavnostih na nacionalni in regionalni ravni v povezavi z mednarodnim dnevom reševanja konfliktov. Spletna stran prav tako združuje [informacije, prevode pravnih instrumentov in primere dobrih praks iz drugih držav](#).

Vprašanja o mediaciji se obravnavajo v okviru splošnega pravnega usposabljanja in usposabljanja tožilcev in sodnikov ter so prav tako vključena v programe usposabljanja sodnikov in tožilcev na Nacionalni šoli za sodnike in tožilce (Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury).

Pooblaščenice usposabljanje ministrstva za pravosodje za koordinatorje mediacije je bilo izvedeno na naslednjih področjih: komunikacija, vodenje ekipe in delo z mediatorji.

Mediatorji sami izberejo tečaje, ki jih ponujajo centri za mediacijo, univerze in drugi subjekti.

Ministrstvo za pravosodje vodi statistiko o mediaciji, vključno s:

- številom napotitev na mediacijo s strani sodišča;
- številom doseženih poravnav;
- pogoji poravnav (za mediacijo v kazenskih zadevah in zadevah, ki vključujejo mladoletne osebe);
- številom postopkov mediacije izven sodišča (za mediacijo v civilnih zadevah).

V sklopu projektnih dejavnosti so se v letih 2010–2011 razdelili vodniki, letaki in brošure z informacijami o različnih vrstah mediacije in njene praktične uporabe na sodiščih, policijskih upravah in centrih za mediacijo. Splošno javnost se je o mediaciji obveščalo prek televizije, radia in reklamnih panojev. Ministrstvo za pravosodje redno posodablja in deli brošure, letake in opozorila, ki so priloženi postopkovnim dokumentom, ter plakate, ki so brezplačno na voljo tudi na spletni strani ministrstva.

Poljska praznuje mednarodni dan reševanja konfliktov že peto leto zapored in minister za pravosodje organizira nacionalno konferenco na to temo. Poleg tega poteka na desetine manjših konferenc, prireditev, seminarjev in razprav v številnih mestih na regionalni in lokalni ravni, s katerimi se obeležuje ta dogodek.

Kolikšni so stroški mediacije?

Informacije o mediaciji brezplačno posreduje ministrstvo za pravosodje. [Raziskava](#) je pokazala, da je mediacija stroškovno ugodnejša kot sodni postopki.

V kazenskih zadevah in zadevah, ki vključujejo mladoletne osebe, **stranke ne plačajo stroškov mediacije** – ti se krijejo z državnimi sredstvi. V drugih vrstah zadev velja **splošno pravilo**, da je **plačilo** predmet dogovora med mediatorjem in strankami. Mediator se lahko dogovori, da bo brezplačno vodil postopke mediacije.

V civilnih zadevah stroške krijejo stranke. Vsaka od strank ponavadi plača polovico stroškov, razen če se stranki ne dogovorita drugače. Glede postopkov mediacije, sproženih na podlagi odločitve sodišča, znaša honorar mediatorja v nepremoženjskih sporih za prvo mediacijsko srečanje 60 PLN (približno 15 EUR) in 25 PLN (približno 6 EUR) za vsako naslednje srečanje. Če se postopek nanaša na nepremičnine, znaša honorar mediatorja v višini 1 % vrednosti predmeta spora (ne manj kot 30 PLN (približno 7,5 EUR) in ne več kot 1 000 PLN (približno 250 EUR)). Posrednik je upravičen tudi do povračila stroškov (ki zajemajo na primer stroške korespondence in telefona ter najema sobe). Stroškom se doda tudi DDV.

Če se doseže poravnava, ki je rezultat mediacije, se 75 % sodnih taks povrne osebi, ki je vložila zadevo na sodišče. V primeru razveze in ločitve se povrne 100 % sodnih taks.

V primeru izvensodne poravnave honorar in povračilo stroškov mediatorja obračuna center za mediacijo ali pa se stranke o tem dogovorijo z mediatorjem pred samim začetkom mediacije. Stranke ne morejo biti oproščene stroškov mediatorja, čeprav so oproščene plačila sodnih taks. Mediator se lahko pri obeh vrstah mediacije (sodišču pridružena mediacija in mediacija izven sodišča) odpove honorarju.

Ali je sporazum, dosežen z mediacijo, izvršljiv?

Če v **civilnih zadevah** stranke dosežejo poravnavo, je ta priložena k zapisniku. Mediator stranke obvesti, da s podpisom soglašajo, da se dogovor predloži sodišču v potrditev. Mediator zapisnik s poravnavo posreduje sodišču in kopijo zapisnika pošlje strankam. Sodišče nemudoma odobri oziroma potrdi izvršljivost poravnave z mediacijo. Sodišče v celoti ali deloma zavrne poravnavo ali njeno izvršljivost, če je poravnava v nasprotju z zakonom, proti dobrim navadam, se z njo želi zaobiti zakon, je nejasna ali vsebuje protislovja, ki so v nasprotju z legitimnimi interesi zaposlenega. Poravnava z mediacijo, ki je odobrena s strani sodišča in razglašena za izvršljivo, ima pravno veljavnost sodne poravnave in je izvršljiva.

Družinske zadeve, ki jih vključuje poravnava, se lahko nanašajo na poravnavo zakoncev, določitev pogojev ločitve, vprašanja glede starševske avtoritete, stike z otroki, preživnino, skrbništvo otrok, vprašanja glede lastnine in prebivališča. Po ločitvi staršev ali zakoncev se lahko dogovarja tudi o zadevah, kot so izdaja potnega lista, izbira šolanja otrok, stiki z drugimi družinskimi člani in upravljanje premoženja otrok.

V civilnih zadevah začetek postopkov mediacije prekine zastaralni rok.

V **kazenskih zadevah in zadevah, ki vključujejo mladoletne osebe, poravnava, dosežena v času mediacije, ne nadomešča sodne odločbe in za sodišče ni obvezujoča, vseeno** pa sodišče mora spoštovati vsebino odločitve po koncu postopka. Pogoji poravnave lahko zajemajo naslednje: formalno opravičilo, odškodnino za materialno in nematerialno škodo, delo v korist skupnosti, obveznosti do stranke, ki je utrpela izgubo, obveznosti do družbe kot celote in tako naprej.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezni nacionalni organi, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za informacije ali podatke, ki jih vsebuje oziroma na katere se sklicuje ta dokument. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 26/09/2014